

Słowacja: kontrowersyjne zmiany prawa karnego i spór z Brukselą na horyzoncie

Krzysztof Dębiec

8 lutego słowacka Rada Narodowa przyjęła pakiet kontrowersyjnych zmian, m.in. w kodeksie karnym. Zakładają one radykalne obniżenie od 15 marca kar za wybrane przestępstwa (głównie ekonomiczne, w tym korupcję, oszustwa podatkowe i kradzieże), skrócenie okresu ich przedawnienia (zwykle o połowę) i poszerzenie możliwości wydawania wyroków w zawieszeniu. Ponadto 20 marca likwidacji ma ulec Urząd Prokuratury Specjalnej – wyspecjalizowana, autonomiczna komórka Prokuratury Generalnej zajmująca się szczególnie niebezpiecznymi przestępstwami. Prezydent Zuzana Čaputová zapowiedziała, że wykorzysta wszelkie instrumenty prawne, aby zapobiec wejściu w życie omawianych regulacji. Już sam projekt nowelizacji prawa karnego był przedmiotem krytyki Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Urzędu Prokuratury Europejskiej.

Komentarz

- Uchwalone zmiany, a także wcześniejsze odsunięcie kluczowych śledczych policji kryminalnej (NAKA) mają prawdopodobnie na celu zapewnienie bezkarności ludziom z szeroko rozumianego otoczenia partii koalicji rządzącej. W ciągu ostatnich trzech lat, gdy znajdowały się one w opozycji, skazano ponad 40 takich osób, a przeszło 100 postawiono zarzuty. Po wdrożeniu nowelizacji przedawnieniu ulegną zarzuty m.in. wobec byłego ministra gospodarki i środowiska Petera Žigi (obecnie w kierownictwie koalicyjnej partii Hlas) czy szefa banku centralnego Petera Kažimíra (wcześniej członka Smeru premiera Roberta Ficy). Z kolei oligarchowie z otoczenia ugrupowań koalicyjnych, którym w toczących się procesach grozi od 12 do 20 lat pozbawienia wolności, m.in. za korupcję, będą mogli liczyć na wyroki w zawieszeniu. Przedawnią się też dawne afery, np. Gorila, w którą zaangażowana była wpływowa grupa finansowa Penta. Jej media (w tym dwa największe tabloidy) de facto wspierały wprowadzenie zmian w prawie. 23 marca odbędzie się pierwsza tura wyborów prezydenckich, a prawdopodobne zwycięstwo w nich szefa Hlasu Petera Pellegriniego da politykom koalicji przynależne głowie państwa prawo łaski – wraz z możliwością dokonywania nadużyć.
- Čaputová zapowiedziała podjęcie działań utrudniających wejście w życie nowelizacji, lecz prawdopodobieństwo ich powodzenia nie jest znaczne. Aby odrzucić weto prezydent, wystarczy większość ustawowej liczby posłów, a tą koalicja dysponuje. Pewne nadzieje dawałoby opozycji skierowanie wniosku do Sądu Konstytucyjnego, gdyż organ ten mógłby zawiesić obowiązywanie przepisów do czasu rozpatrzenia sprawy. Głowa

państwa kwestionuje zastosowanie do tak fundamentalnych zmian przyspieszonego trybu legislacyjnego, którego wykorzystanie jest obwarowane prawnie. Čaputová już raz – przy okazji przyjmowania przez rząd centroprawicy pakietu wsparcia dla rodzin z dziećmi – podniosła tę kwestię i odniosła sukces: w grudniu 2022 r. Sąd Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjnym zastosowaniu skróconego trybu legislacyjnego. Z kolei prawdopodobieństwo, że nabranie przez pakiet mocy prawnej powstrzymają protesty społeczne, które od tygodni towarzyszą pracom parlamentu nad nowelizacją, wydaje się znikome. Manifestacje nie znajdują jak dotąd większego odzwierciedlenia w sondażach preferencji partyjnych oraz znacznie odbiegają pod względem liczebności od największych demonstracji przeciw rządowi Fico z 2018 r.

- Należy spodziewać się nasilenia krytyki działań Bratysławy ze strony instytucji UE, co może rodzić kłopoty z płynnością wypłat środków unijnych. Choć Fico zabezpieczył się sojuszem z Węgrami na wypadek zastosowania art. 7 TUE, dotyczącego konsekwencji naruszenia wartości unijnych (zob. [Spotkanie Fico–Orbán: sojusz artykułu 7](#)), to ze względu na problemy z praworządnością grozi mu zamrożenie przez Komisję Europejską części funduszy. 8 lutego okazało się, że już wstrzymała ona niektóre płatności z Krajowego Planu Odbudowy (na projekty o wartości 920 milionów) –uzasadniła to koniecznością przeprowadzenia oceny planowanych zmian prawa na Słowacji, których wdrożenie zagrozi prawidłowemu wydatkowaniu środków unijnych.